

המצאות היהודית

כג אלול תשס"ו - כג תשרי תשס"ז • דו ירחון של ועד הקהילות היהודיות ברומניה

יום השואה ברומניה צוין בבוקרשט ובערי השדה

יום השואה ברומניה, שנקבע ל-9 באוקטובר, צוין זו הפעם השלישית בסדרת אירועים שנערכו ברחבי המדינה. הרגע החשוב ביותר בטקסים שנערכו בבוקרשט היה בהנחת אבן הפינה למוזיאון להנצחת השואה על ידי נשיא רומניה, טראיאן באססקו. בנואמו הקצר, חזר והצהיר כבוד הנשיא על רצון המדינה הרומנית לשאת בהיסטוריה האמיתית שלה, על מנת להביא לידיעת הדורות הצעירים את הטרנדיה של יהודי רומניה בתקופת מלחמת העולם השנייה. בהמשך נערך טקס הנחת הזרים באנדרטה אשר בחצר בית הכנסת "טמפלול קוראלי" על ידי נציגי הממשל (הנשיאות, הממשלה ומשרדים ממשלתיים), שגרירויות וארגונים ציבוריים. במכון הלאומי לחקר השואה ברומניה, שנמנה עם מארגני הטקסים, הושקו ספרים חדשים, נפתחה תערוכה קשורה לנושא השואה, ופרופ' סרז' קלארספלד מהמכון הצרפתי "שואה" נשא הרצאה על גורלם של יהודים יוצאי רומניה בצרפת במלחמת העולם השנייה. קהילות רבות מערי השדה של רומניה ציינו גם הן את היום הזה.

הגי ישראל
התשס"ז -
5767

"תיכתבו בספר החיים, בבריאות, בשלום ובהגשמת משאלות". הברכות המסורתיות של תחילת השנה היהודית, הזהדו החל מבוקרשט הבירה ועד למקומות המרוחקים ביותר ברומניה, בכל מקום שעדיין חי בו קומץ יהודים. בראש השנה, הוא יום הדין, יחד עם ראשי הפדרציה וקהילת בוקרשט ועם רבים מחברי הקהילה, בבית הכנסת הכורלי קיבלו את פני השנה החדשה כבוד שגרירת ישראל ברומניה רודיקה ראדיאן גורדון, כבוד שגריר ארה"ב ברומניה ניקולאס טאובמן, נציגי הפרלמנט, הרדיו, הדתות השונות וארגוני מיעוטים לאומיים. יו"ר הפדרציה חבר הפרלמנט ד"ר אורל ויינר ערך את חשבון הנפש של הקהילה, במיוחד מאחר שבערב ראש השנה מלאה שנה מאז בחירת

ההנהגה החדשה בקונגרס הפדרציה. הרב אברהם ארנפלד עמד על משמעות יום הדין. כמו כן הוקראו אגרות ברכה ששיגרו ראשי מדינת ישראל לקהילות בתפוצות. בהמשך, שוב נתגלו מראות אופייניים לערב יום כיפור: ארון קודש פתוח, הוצאת ספרי תורה ונשיאתם בידי נכבדי הקהילה. לפני ה"יזכור" העלינו מחדש את התפילה לזכר יקירינו והושמעו אמרות שפר מימי קדם בפרשנותו של הרב הראשי מנחם הכהן. ולאחר מכן, קידמנו את פני סוכות - חג הישיבה בסוכה, חג האסיף וההתבהרות לאחר סעורת הנפש. לאחר הושענה רבה, יום האמור להחדיר בנפש פנימה את המחשבה על היות האדם בן-חלוף, ולאחר שמיני עצרת בו מתפללים לגשם ומזכירים שוב את יקירינו ב"יזכור" - הנה הגענו לשמחת תורה, המעלה אותנו לפסגה המופלאה מכולן.

אנו מפרסמים בגיליון זה קטעים מהמחקר הראוי לציון "הקדמה לרצח: פרעות יאסי 29.6.1941" מאת ההיסטוריון ז'אן אנצ'ל. המחקר הוצג באירועים שאורגנו לציון מלאת 65 שנה מפוגרום יאסי כתוצאה ממחקר שנעשה בארכיונים ברומניה ובארצות אחרות קובע ההיסטוריון ללא היסוס כי מעשי הטבח ביאסי בוצעו על פי פקודתו המפורשת של יון אנטונסקו. "המדור השני של המטה הכללי ושירות המודיעין המיוחד הכשירו את השטח וסיפקו את התירוץ לטבח", קובע המחקר. באשר לתפקיד שמילא הצבא הגרמני

חשוב להכיר את חיי היהדות העולמית וחשוב שיכירו אותנו

בגיליון הנוכחי אנו מפרסמים ראיון עם יו"ר הפדרציה של הקהילות היהודיות ברומניה חבר הפרלמנט ד"ר אורל ויינר, אשר השתתף בימים 8 - 9 בספטמבר השנה בחתונת בנו של יו"ר הקונגרס היהודי ברוסיה משה קנטור, שנערכה זינווה. החתונה היוותה הזדמנות טובה להפגיש, בין למעלה מ-300 קוראים, אישים רבים מצמרת הקהילות היהודיות באירופה. אירוע שני בעל חשיבות לפיתוח קשרי הפדרציה עם היהדות העולמית הייתה בהתכנסות הוועד הפועל של הקונגרס היהודי האירופי שנערכה בירושלים בימים 10 - 12 בספטמבר השנה. בעלת חשיבות יתר הייתה גם האזכרה שנערכה באוקראינה בימים 26 - 28 בספטמבר השנה, במלאת 65 שנה לטבח באבי יאר. יו"ר הפדרציה מעלה בדבריו את התפנית החדה של יהודי רוסיה בשוכם אל היהדות, משרטט את ראשי הפרקים בסדר יומו של הקונגרס היהודי האירופי במיוחד לנוכח מצבה של מדינת ישראל לאחר הסכסוך האחרון ומתאר את תסריט התרחשויות שהוזכרו בבאבי יאר.

הפוגרום מיאסי בוצע על פי פקודתו של יון אנטונסקו

נאמר במחקר כי אנשי הצבא הגרמנים שנמצאו ביאסי תמכו ברומנים בפעולה זו, אבל לא הם אלה שיזמו את התוכנית. עם זאת, "ללא נוכחות הצבא הגרמני, משטר אנטונסקו לא היה מעז לפתח תוכנית כזאת ובסדר גודל כזה". המחבר מציין שפוגרום יאסי היה בגדר הקדמה לרצח ההמוני שביצעו לאחר מכן הנאצים באירופה. ז'אן אנצ'ל מראה כי השלטונות נתנו יד חופשית לצבא, למשטרה ולז'נדרמריה לרצוח, לענות ולגרש את היהודים ב"רכבות המוות". ההיסטוריון מציין את ההשתתפות ההמונית של אוכלוסיית יאסי מכל השכבות החברתיות בפוגרום, אך הוא גם מדגיש כי רבים מתושבי יאסי עזרו ליהודים והצילו את חייהם. על פי המחבר, מניין ההרוגים בפרעות יאסי, לרבות קורבנות "רכבות המוות" היה כ-15,000 ואולם מספר זה הוא עדיין נושא לדיון.

מסי 1 של הפדרציה, תעודת ההצטיינות מטעם קהילת בוקרשט - כל אלה העניקו ערך מוסף של התרגשות לערב ההוקרה.

תודה רבה, מר צבי פיין!

על פי הצהרתו שלו עצמו, מנהל תוכנית הגיונט לרומניה ד"ר צבי פיין היה בגדר החזן שלנו לפני הקדוש ברוך הוא. עלה בידו לא רק להבטיח את הישרדותנו, אלא גם לשנותנו, להציע אותנו הלכה למעשה. אין למצוא הוכחה טובה יותר לכך, מאשר בערב שנערך לרגל סיום תפקידו ברומניה ב-18 בספטמבר השנה, במרכז התרבות הקהילתי: על הטקס ניצחו שני צעירים - ארווין שימשנזון ואטילה גוליאס. ואשר להוכחה ממשית - דרך המחשבה שלנו אכן השתנתה: היא התגמשה, נהייתה יותר מעשית ויותר אמיצה. דבר לא היה בגדר רשמיות-לשמה בחגיגה לכבודו של ד"ר צבי פיין: הוצאה מיוחדת של כתב העת "המצאות היהודית", דיוקנו שתואר בזה אחר

מחנה קריסטיאן - בית גידול לדורות העתיד של יהודים

בכתבה גדולה שכותרתה "הווילה בקריסטיאן הפכה למרכז של תוכניות יהודיות" מדווחת לוצ'יאנה פרידמן בהרחבה על מכלול הפעולות לילדים ולנוער, שאורגנו במשך הקיץ האחרון, במטרה להעניק חינוך יהודי למשתתפים. בדרך זו מכינים את הדורות העתידים להיקלט בחיי הקהילות היהודיות ברומניה. התכנים של התוכניות החינוכיות והמבדרות המיועדות לקבוצות גיל שונות, מנותחות ומוצגות בפרויקט זה. פעילות המחנה נתקבלה בהתלהבות על ידי המשתתפים ורבים מביניהם מבטאים דעה זו בעמודי העיתון.

הרב שפרן ייזכר לעולמי עד

שייזכר לעולם ועד. מסימפוזיון זה לא נעדרה אף השמעת הראיון האחרון שהעניק ד"ר שפרן בז'נווה ב-6 בפברואר 2004 למנשה רדנב. בטקס האזכרה נשאו דברים מרגשים יו"ר הפדרציה ד"ר אורל ויינר, הרב הראשי מנחם הכהן, יו"ר הפרלמנט בוגדן אולטיאנו, הוד מעלתו החשמן דובר הכנסייה צ'פריאן קמפיניאנו בשמו של ראש הכנסייה האורתודוקסית ברומניה הפטריארך תאוקטיסט, ראש הכנסייה הרומאנו-קתולית בבוקרשט רב-חשמן יואן רובו, יו"ר האגודה למען קורבנות השואה המרצה ד"ר אוטו אדלר, יו"ר פורום בני ברית ברומניה ז'וסה יעקובסקו וד"ר הרי קולר. היועץ הנשיאותי בוגדן טאטארו קאזאבן וד"ר אלכסנדרו אליאס קראו את האגרות ששיגרו נשיא רומניה טראיאן באססקו ויו"ר הסנאט ניקולאי ואקאריו. תפילת "אל מלא רחמים" מפי החזן הראשי יוסף אדלר העבירה רטט של קדושה עתיקת יומין בנפשות הנוכחים.